

Gittin Sources 10

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף כח עמוד א

לפיכך אם אמר הבעל וכו'. פרש"י ז"ל וכיון דאמרן אין יכול לחזור אין לו תקנה לחזור א"כ א"ל הבעל לזה שעשאתו היא שליח לקבלה אי אפשר שתקבל לה להיות כידה אלא שתהא שליח שלי להוליכו לידה ובכה"ג אם רצה לחזור כל זמן שלא הגיע גט לידה יחזור שאינה מתגרשת אלא מדעת המגרש והכי קאמר שלא יהא גט עד שיגיע לידה כך פרש"י ז"ל ואין הלשון נח בכך. לפיכך נ"ל דהכי פירושה דסד"א דכי תנן בהאומר התקבל רצה לחזור יחזור היינו משום דכיון דאיתתא לא ניחא לה לאו כל כמיניה לזכות לה גיטא ע"י אחר דחוב הוא לה אבל כשעשאתו היא שליח לקבלה סד"א שאע"פ שאמר הבעל לשליח שאין רצונו שיקבלנו מחמת שליחות אלא שיזכה מיד מחמת הבעל דלסגי ונימא דאם רצה לחזור לא יחזור קמ"ל שאם אמר הבעל אי אפשר שתקבלנו לה כלומר בשליחותה אלא הריני מזכהו לה על ידך והולך ותן לה למ"ד הולך כזכה א"נ דא"ל הילך דלכ"ע הוי כזכה דכמו שאמרה משמע דהכי מוקמינן לה בגמ' אפ"ה אם רצה לחזור יחזור אף על גב דגליא דעתה דניחא לה משום דכי תנן ברישא דהאומר התקבל אם רצה לחזור יחזור היינו אפילו היכא דגליא דעתה וכתעמא דאמרין בירושלמי הגע עצמך שהיתה צווחת להתגרש אני אומר שמא חזרה בה:

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קיח עמוד ב

גמ'. בעא מיניה רבא מרב נחמן: המזכה גט לאשתו במקום יבם, מהו? כיון דסניא ליה זכות הוא לה, וזכין לאדם שלא בפניו, או דלמא כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה, ואין חבין לאדם שלא בפניו? אמר ליה, תנינא: וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת. אמר ליה רבינא לרבא: המזכה גט לאשתו במקום קטטה, מהו? כיון דאית לה קטטה בהדיה זכות הוא לה, או דלמא ניחא דגופא עדיף לה? תא שמע, דאמר ריש לקיש: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. אביי אמר: דשומשמנא גברא, כורסיה בי חרתא רמו לה. רב פפא אמר: דנפצא גברא, תיקרי בסיפי בבא ותיתיב. רב אשי אומר: דקולסא גברא, לא בעיא טלפחי לקידרא. תנא: וכולן מזנות ותולות בבעליהן. הדרן עלך האשה שלום.

קרבן נתנאל מסכת יבמות פרק טו סימן יג

[כ] ת"ש דאמר ר' שמעון. ע' בטור סי' ק"מ וראיתי בשו"ת פני יהושע חלק א"ה סי' ה' יש להסתפק באשה שמנתה לה שליח להביא גיטה כיון שאנו רואים שעשתה מעשה בזה לא חזרה ועדיף מצווחת להתגרש. או אין חילוק דשמא בשעת קבלת הגט נתחרטה ואף שמקבלת הגט אח"כ כשהביא לה שמא חזרה ואח"כ שוב נתרצתה ומסיק להלכתא דאפילו בכה"ג לא מהני ומביא ראיות ע"ש. אמנם עדיין יש לי ספק אם היא עשאתה שליח לקבלה. אם מהני דכל ראיות שלו אינו אלא אם היא מנתה שליח להולכה. דאיכא למימר דלא ניחא לה להתגרש מיד שליח לקבלה פן ינחם היא או בעלה עד שתגיע הגט לידה. אבל אם היא עשאתה שליח לקבלה אית לן למימר דמהני אם זיכה הבעל ע"י אחר. יען באשת מומר אם שלחה מתחלה לקבל גט בזה ברור דמהני דוודאי זכות הוא לה. וא"כ למאי דנהיגין בגט מומר לעשות שליח לקבלה ואח"כ להולכה. אם אירע שמת השליח. וידעין שבא הגט לידי יש לסמוך ע"ז שמגרשת מיד: הדרן עלך האשה שהלכה

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יא עמוד ב

מתני'. האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזור בשניהן - יחזור, דברי ר"מ; וחכ"א: בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים, לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לו אלא בפניו, שאם ירצה שלא לזון את עבדו - רשאי, ושלא לזון את אשתו - אינו רשאי; אמר להם: והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו! אמרו לו: מפני שהוא קניינו.

תוספות מסכת גיטין דף יא עמוד ב ד"ה בגיטי נשים

בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים - בירושלמי בעי הגע עצמך היה עבדו של קצין הרי חובה הוא לעבד הרי שהיתה אשתו של מוכה שחין הרי זכות הוא לה לית לך אלא כהדא אילו המוכר עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור אילו המגרש אשה שלא מדעתה שמא מגרשת היא פירוש על ידי אחר העבד נמכר על כרחו ואין האשה מתגרשת על ידי אחר בעל כרחו.

מהרש"א [חדושי הלכות] מסכת גיטין דף יא עמוד ב

בד"ה בגיטי נשים כו' בירושלמי בעי כו' אילו המוכר עבדו כו' אילו המגרש כו' פי' ע"י אחר העבד נמכר כו' עכ"ל לכאורה שהם בעצמם דברי התלמוד דידן לקמן שמפרש מפני שהוא קנינו דהיינו שגם אם העבד ברח מלקבל גט יוכל לפוסלו בתרומה ע"י ישראל אחר שמוכר אותו לו בד' זוזי משא"כ באשה שאם תברח מלקבל גט לא יוכל לגרשה ע"י אחר ולפוסלה בתרומה בע"כ אם לא תעשה שליח לקבלה אבל אין זה מספיק לקושיית הירושלמי דאכתי מצדדים אחרים יש להפך חובה לעבד גבי קנין זכות לאשה במוכה שחין ונראה לפרש דבריהם דה"ק לית לך אלא כהדא ולא בזכות וחובה תליא מלתא אלא כעין שכתבו התוספות לעיל גבי שליחות בע"כ דבגירושין איתא כו' דגבי עבד דבע"כ יוצא מידו ע"י מכירה לאחר לא יוכל לחזור כיון דבא ליד השליח כאילו בא לידו דמי אבל באשה דאינה יוצאת ממנו בע"כ בלא ידיעתה על ידי אחר הרי הדבר עדיין בידו וחוזר וצ"ע ודו"ק:

תרומת הדשן סימן רלז

שאלה: מומר הבא לגרש את אשתו ע"י שליח למרחקים היאך מתקנין הדבר שלא יבא לידי מכשול? תשובה: יראה דיש דרכים ותקנות שבאותם פנים מתיישבים כמעט כל הספיקות והחששות, ובתחלה אבאר את כל אשר נמצא אתי העתקות מתשובות ודברים הגדולים הקדמונים והאחרונים שהיו בדורינו בדברים הללו, ונדקדק בהן הטיב/היטב/ ואח"כ נבאר המסקנא היאך לתקן החששות. חד מרבנותא העתיק התשובה הקדמוני ושלח לידי זז"ל: אמר אב"י נקיטין שליח מתנה הרי כשליח הגט כו', משמע שאם אמר זכי בגט זה לאשתי דאינו יכול לחזור בו, ומכאן דן המורה על מומר אחד ששלח גט לאשתו והיו יראים שמא יבטל השליחות וצוה שיאמר לשליח זכי בגט לאשתי ותו לא מצי הדר עכ"ל. עוד תשובה זז"ל: מעשה היה בימי רש"י על מומר שנתרצה לתת גט לאשתו, והורה רש"י ז"ל לאחר לקבל הגט שלא מדעתה עכ"ל. ואחד מהגדולים העתיק מספר האגודה זז"ל: אשה שנשתמד בעלה מותר לכל אדם לקבל גיטה שלא מדעתה דאנן סהדי דזכות הוא לה. לפי דברי הגאונים דפטרו אשה יבמה שנפלה לפני יבם המומר בלא חליצה משום דאדעתא דהכי לא נתקדשה לו, משמע דאי הווי שייך ביה טן דו הווי צריכה חליצה כדמשמע סוף פ' הגוזל קמא /ב"ק דף קכ"א/ אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין כו', ומשני כדריש לקיש דאמר טב למיתב טן דו כו', משמע דווקא במקום ששייך זה צריכה חליצה. אבל רש"י שחולק על הגאונים וכתב שצריכה חליצה א"כ צ"ל שגם בזה צ"ל טן דו, א"כ אסור לקבל לה גט דשמא אינו זכור /צ"ל: זכות/ הוא לה וכן נוהגין ע"כ. וגדול אחד העתיק ההגה"ה שמצא במרדכי ישן שהיה בידו זז"ל: אמר אב"י נקיטין שליח מתנה כשליח הגט למנ"מ להולך לאו כזכי, פי' אם אמר לשליח הולך גט זה לאשתי אם רצה לבטלו מבטלו, מכלל דאם אמר זכי בגט זה אינו יכול לבטלו. ומכאן דנתי על המומר ששחדוהו לשלוח גט לאשתו ודאגו פן יבטל השליחות ואמרתי להם שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכיון שאמר זכי בגט זה לאשתי אינו יכול לבטלו עכ"ל. והנה הגדול ההוא רצה לסמוך על תשובה זו הלכה למעשה כשיאמר זכי בגט זה לאשתי שאינו יכול לבטלו, אמנם דקדק מלשון התשובה דווקא דאינו יכול לבטלו, אבל מ"מ אינה מגורשת עד שיגיע לידה מדלא קאמר הרי היא מגורשת. ואחד מהגדולים דלעיל כתב בתשובה לחד מרבנותא שהיה נראה לו לסמוך הלכה למעשה על תשובת רש"י וספר אגודה דלעיל, כי לא ידע בתחילה תשובת מהר"ם דלעיל. וכתב עוד בתחילה דשמא עובדא דרש"י וספר אגודה איירי שהמירו בלי שום אונס ועבדי להכעיס ופקר טובא דניכרים מחשבותיהם להרע. אבל נשתמד מחמת שטות או מחמת שהנאפים פיתוהו לכך וכהאי גוונא יש לצפות כשימצא מקום לברוח ישוב, כה"ג איכא למימר דזימנא דרחימא וחפיצה לצפות אחריו אפי' כמה שנים וא"כ חוב הוא לה, כההיא דיבם דמסיק ראב"ה דרפיא בידיה ס"פ האשה שלום ע"כ דבריו הראשונים. אח"כ השיב שנית מצאתי תשובה דלאו כוותי, והביא תשובת מהר"ם דמסיק דכן נוהגין להחמיר, ולא רצה לחלק דמהר"ם איירי במומר ע"י פיתוי וכה"ג. כל אילו התשובות והדברים העתיק לי חד מרבנותא דלעיל בחתימת ידו ושלחם לי, וכתב לי ג"כ שדעתו היה נוטה להקל ולהתיר הלכה למעשה ולזכות הגט בכה"ג ע"י אחר ותתגרש מיד ע"י קבלה זו, ונראה דצריך להתיישב בדבר היטב כמו שאבאר. אשירי כתב בתשובה ראשונה לעיל דהוי דן מההיא דאב"י דאמר שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט מנ"מ להולך לאו כזכי, משמע דאי אמר זכי בגט זה לאשתי אינו יכול לחזור בו, והתוס' בריש השולח /גיטין דף לב ע"ב ד"ה להולך/ פליגי בהדיא אהך דיוקא ומפרשים דאב"י לסימנא בעלמא נקטיה דבגט אפילו זכי לא מהני. וכ"ת דהתוס' רוצים לומר דלסימנא בעלמא נקטיה לענין זה דלא מהני זכי בגט שתהא מגורשת מיד בזכיה זו כדרך שמהני במתנה, אבל מ"מ אינו יכול לחזור בו ולבטלו כמו שדקדק גדול דלעיל בהגה"ה דמרדכי ישן, דאותה הגה"ה והך תשובה חדא מילתא אינון אלא שנשתנה הלשון קצת. ע"כ אין דעת התוס' הכי דפ"ק דגיטין מוכח בהדיא מן התוס' דלא ס"ל כלל לחלק בין שלא יוכל לחזור ובין שתהא מגורשת מיד בקבלה זו, מהא דתנן /גיטין יג ע"א/ האומר תן גט זה לאשתי שטר שיחרור זה לעבדי לא יתנו לאחר מיתה, ופירש"י דאפילו לרבנן דאית להו זכות לעבד זכין לאדם שלא בפניו, נהי דלהכי זכי דלא מצי הדר איהו מיהו מודי דכל כמה דלא מטא לידיה אינו משוחרר. וקאמרי התוס' ודבר תימא פי' כיון דזכות הוא לו פשיטא דזכה לאלתר כיון דאמר' גבי תן כזכי דמי ובפרק המקבל משמע נמי כו', ורש"י בעצמו חזר בו לקמן ממשנה זו כו'. הא קמן דאפילו לגבי תן כזכי אין נראה להם כלל לחלק ולמימר דהוי כזכי למחצה לחזרה ולא לגירושין, כ"ש בזכי גופיה בההיא

השולח אין לחלק. והתשובה דלעיל דמעשה אירע בימי רש"י שנתרצה המומר לתת גט והורה שיקבל אחר את הגט שלא מדעתה, גם עליהם יש היראה מתשובת מור"ם דלעיל דכתב בהדיא דלרש"י שייך נמי במומר טן דו, וא"כ לאו זכות הוא לה והיאך יקבל אחר שלא מדעתה הא אין חבין לאדם שלא בפניו. וא"כ אין לנו לסמוך בפשיטות אספר אגודה אלא אדרבה נסמוך אתשובת מהר"ם דמסיק וכן נוהגין לחומרא. אמנם נראה דבתשובת מור"ם נמי יש לגמגם דהא דמדמה גירושי אשה לזיקת יבמה לענין טן דו דמומר אליבא דרש"י, דיש לחלק שפיר ונימא דודאי לא ניחא לה לאשה בטן דו וצוותא דמומר זכות הוא לה מי שפוטרה הימנו אפי' לרש"י, מ"מ אין הדבר שנאו לה דשתהא מקפדת כ"כ דנימא דבשביל זה אדעתא דהכי לא נתקדשה לבעלה תחילה דברצון נכנסה לספק כדי להתקדש לבעלה שהוא כשר. שאפי' היתה מעלה על דעת שתיזקק למומר לא היתה נמנעת מלהתקדש בשביל כך משום דשייך קצת טן דו אף במומר דאולי יחזור בתשובה. משא"כ גבי גירושי אשה דאין כאן ספק אלא בודאי היתה צריכה להיות טן דו, וצוותא וחבור המומר אי לא תהא מגורשת הימנו הא ודאי לא ניחא לה. וחילוק זה איתא בהדיא בתוס' פרק נערה /כתובות מז ע"ב ד"ה שלא/ גבי כתב לה כסות וכלים דאין אדם חושש ליכנס בספק, ואף על פי שאם יארע אותו דבר יהיה לו לקפידא גמורה נכנסה בספק. וא"כ גבי יבמה נמי אף על גב דבדידה לחודא תליא מילתא ואינה נכנסה בספק כדאיתא התם בתוס' היינו דווקא בספק קפידא גמורה, כגון מוכה שחין אי לא הוי סברא דטן דו, אבל כיון דאיכא סברא דטן דו וליכא קפידא גמורה לגבי מוכה שחין, ולגבי מומר אליבא דרש"י אמרינן דנכנסה בספק אבל בודאי לגבי גירוש אשת מומר זכות הוא לה להפטר ממנו. וקצת נראה להביא ראייה לחילוק זה דבפ' האשה שלום /יבמות דף קיח ע"ב/ קבעיא תלמודא המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו זכות או חוב הוא לה, ומסיק דחוב הוא לה משום דריש לקיש טב למיתב טן דו, ומייתי עליו ראייה דטב למיתב טן דו מכמה מתלי דשומשמי גברא כו' קולסא גברא כו', ואילו פ' הגוזל קמא /דף קיא ע"א/ דלעיל קאמר תלמודא בפשיטות סברת טן דו ולא מייתי עליו מידי מהנהו מתלי. ואף על גב דהיה צריך טפי לאתויי אמוכה שחין דאמרינן עלה טן דו ממאי דאמרינן במקום קטטה, אע"כ התם בפ' האשה שלום דקאי אגירושין דודאי איכא קפידא צריכה להנהו מתלי, אבל פ' הגוזל לגבי יבמה דאינו אלא ליכנס בספק ודאי אמרינן טן דו אפי' אמוכה שחין, והכי פרש"י התם בהדיא דמשום דספק הוא ניחא לה משום טן דו. לפי זה י"ל דבתשובת רש"י דלעיל דכתב רש"י הורה לקבל גט שלא מדעתה עיקר היא, ולא קשה דידה אדידיה. אך מ"מ הואיל ואיתא בתשובת מהר"ם דנוהגין להחמיר קשה הדבר להקל, ותו דאית לן למשדי נגרא עוד להחמיר מהא דפ"ק דגיטין /דף יא ע"ב/ האומר [תן] גט זה לאשתי ושטר שחרור [זה] לעבדי, רצה לחזור [בשניהם יחזור] וחכ"א בגיטי נשים אבל לא בשיחורוי [עבדי] פי' בגיטי נשים יכול לחזור משום דחוב לה ואין חבין לאדם שלא בפניו. ואיתא התם בתוס' וז"ל בירושלמי בעי הגע את עצמך היה עבדו של קצין הרי חוב הוא לעבד, היתה אשתו של מוכה שחין הרי זכות הוא לה, לית לך אלא כהדא אילו המוכר עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור המגרש את אשתו שלא מדעת' שמא מגורשת, פירוש ע"י אחר, העבד נמכר על כרחו ואין האשה מתגרשת ע"י אחר על כרחו עכ"ל. לפי הפשט מירושלמי וכמו שמבארין אותו התוס' משמע דאפי' אי ידעין דזכות הוא לה לאשה שתתגרש אינה מתגרשת ע"י אחר שלא מדעתה, ואפי' לענין זה שלא יוכל לחזור. אמנם אפשר לדחוק ולפרש הירושלמי והתוס' בענין אחר, ואין להאריך בזה משום דבתלמוד דידן מוכח בלי גמגום בפ' האשה שלום דלעיל, גבי מזכה גט במקום קטטה דהיכא דזכות הוא לאשה יכול לזכות לה גט ע"י אחר שלא מדעתה. ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימסור גט למי שירצה ויאמר זכי /זכה/ בגט זה לאשתי והרי היא מגורשת בקבלנותו של זה מיד, והיינו ע"כ מטעם דזכין לאדם שלא בפניו כדמשמע התם. וגם מנהג הוא באושטרייך ואגפיה דמי שנשתמדה אשתו ורוצה לישא אשה אחרת מזכה לה גט ע"י אחר קודם שישא אחרת משום חשש חרם רבינו גרשון ז"ל, ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן מגורשת היתה בקבלה זו, ונראה לפי דעתי שכן הוא המנהג שלא להצריכה גט אחר, מ"מ הואיל והתוס' מביאים הירושלמי ומפרשי ליה נ"ל דיש לחוש לה קצת. וע"כ נראה דצריכים לדקדק ולפשפש אחר תקנה שנצא בה כל חששות הטוב שנוכל. וכן עשיתי מעשה במשומד אחד שהיה ממיר וכופר וגם בשכבר בהיותו ביהדות היה סופר לגיטין דהיה יודע הלכות הגט, וחששתי לעשות שליח להולכה לבד פן יבטל הגט והשליחות. וכן ראיתי כתוב על שם אחד מהגדולים שהיה חושש בכל הגיטין המומרי' להולכה, וה"נ משמע בתשובות הקדמונים דלעיל. לכך אמרתי אל המומר צריך אתה לתת הגט על שני דרכים הראשון עיקר והשני לרווחא דמילתא, וככה תעשה תמסור הגט ליד פלוני שיקבלו ויזכה בו לאשתך ותתגרש בו מיד בקבלתו של זה, ואולי יש קצת גמגום בדבר אם תועיל קבלה זאת ולכך תחזור ותקח הגט ותמסרנו ליד השליח להולכה בהליכתו. ובדרך זה מתוקנים כמעט כל הספיקות דמ"מ"נ אם בקבלה יש די כמו שסוברים הרבה גאונים דלעיל, תו לא צריכנא למידי ואפילו אם אינו די, מ"מ המומר אסח דעתא מלבטל השליחות כי יאמר שנסמוך על הקבלה לחודיה בשעת הדחק. אבל מיהו למעבד איפכא שימסור להולכה בתחילה ואח"כ בקבלה, ודאי לאו שפיר דמי שאם אין הקבלה כלום גם ההולכה לא היתה כלום בדרך זה, שהרי בטל לפנינו את השליחות במסירתו לקבלה וק"ל. עוד נראה אם אשת המומר בקשה מכמה בני אדם מי שיכול לפתות את המומר או לשחדו שיתן לה גט זה עושה לה טובה ורצון, ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשת האשה נזדמן אל המומר ופתה אותו לתת גט לאשתו, כה"ג מצינו למסמך אהני גאונים דסברי דדי בקבלה לחודיה, דהא חזינן הכא דודאי זכות הוא לה להתגרש. וכעין זה כתב אשירי בפ"ק דקידושין שאם גילה אדם דעתו לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ובקש השדכן לשדכה לו,

יכול השדכן לקדשה לו שלא מדעתו דכיון דגילה דעתו שהוא חפץ בה א"כ זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו דזכייה מטעם שליחות איתרבי. וצ"ע בא"ז פ"ק דגיטין מתשובת רש"י לענין הגט. ונראה דלדעת אשירי לאו דוקא שדכן אלא הוא הדין איניש אחרינא ששמע שגילה דעתו שהוא חפץ בה. +הגה"ה וכ"כ להדי' בא"ז בתשובתו משם רבינו שמחה ומשם א"ז אביו דאפילו איניש דעלמא מהני ע"כ. +

חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף לב עמוד ב

וסבור הייתי לפרש דהכא ודאי בשלוחין דעלמא כשליח דמתני' אלא בשגלתה האשה דעתה דרוצה היא להתגרש דהתם איפשר לומר דזכות הוא לה ואי הולך כזכה אם בא לחזור אינו חוזר, אלא שמצאתי בירושלמי בריש פרק התקבל בכל אתר אתמר התקבל כזכה והכא אתמר התקבל כהולך שנייא היא שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו, התיב רבי שימי הגע עצמך שהיתה צווחת להתגרש אני אומר שמא חזרה בה, ואפי' היתה אשתו של מוכה שחין ומחזרת להתגרש דאנן סהדי דאינה חוזרת בה אפי' הכי יכול הוא לחזור בו, מדגרסי' בירושלמי בפ"ק דמכילתין גבי מתני' דחוזר הוא באשה וקתני טעמא דאין חבין לאדם שלא בפניו רבי חייא בר ווא אמר ר' יוחנן בעי הגע עצמך כשהיתה אשתו של מוכה שחין הרי זכות הוא לאשה לית לך אלא כהדה אלו המוכר את עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור אילו המגרש את אשתו שלא מדעתה שמא מגורשת היא, כלומר אין עיקר הטעם אלא מפני שאינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה או ליד שליח קבלה שעשאתו היא מדעתה וכיון שאינה מתגרשת בו עד שיגיע גט לידה יכול הוא לחזור בו כל שלא מסרו לה שליח, אלמא אף במקום שאיפשר לומר דזכות הוא לה לא אמרי' ביה הולך כזכה, וטעמא דמילתא משום דכל שעומדת תחת בעלה איזה שיהי' זכות הוא לה משום דמזנות ותולות בבעליהן כדאמרי' ביבמות פרק האשה (קי"ח ב') המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כיון דלית לה קטטה בהדיה זכות היא לה או דילמא נייחא דגופה עדיף לה ת"ש דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו אביי אמר דשומשנא גברא כורסיא בי חרתא רמו לה רב פפא אמר דנפסא גברא תיקרייה בסיפי בבא ותתיב רב אשי אמר דקולסא גברה לא בעיא טלופחי לקדרה תנא וכולן מזנות ותולות בבעליהן, והא דאיבעיא לן בריש פרק התקבל גבי גט הולך כזכה או לא ורבי נמי דקאמר התם הולך כזכה לאו למימרא דמטעם זכייה גרידא קאמרי כלומר דהאומר זכה בגט זה לאשתי זכה לה אלא ה"פ בדשויתיה איהי שליח לקבלה ואמר לו אשתך אמרה התקבל גטי ואמר לו הבעל הולך בכי הא מספקא להו אי הולך דוקא קאמר כלומר אי איפשי שתהא שליח קבלה אלא שליח הולכה דידי או דילמא זכה לה כמו שאמרה היא קאמר.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מב עמוד א

ואלא הא דאמר רב גידל אמר רב: מנין ששלוחו של אדם כמותו? שנאמר: ונשיא אחד נשיא אחד ממטה, תיפוק ליה שליחות מהכא! ותיסברא דהא שליחות הוא? והא קטנים לאו בני שליחות ניהו! אלא, כי הא דרבא בר רב הונא, דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב: מנין שזכין לאדם שלא בפניו? שנאמר: ונשיא אחד נשיא אחד. ותיסברא זכות היא? הא חובה נמי איכא, דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה, ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר! ואלא כדרבא בר רב הונא, דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל א"ר: מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן, שבית דין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות? לחוב אמאי? אלא לחוב ע"מ לזכות? ת"ל: ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו.

רש"י מסכת גיטין דף ט עמוד ב

יחזור - דקסבר ר' מאיר הפסד וחוב הן לאותן שנשלחו להן ואין חבין לאדם אלא בפניו כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם להיות נפסד על ידו א"כ עשאו הוא שליח דהיינו כפניו ורבנן פליגי עליה דר"מ במתני' ואמרי דבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד זה ואף ע"פ שלא עשאו העבד שליח משום דקסברי זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וזכין לו לאדם שלא בפניו דאנן סהדי דניחא ליה דניהו האי שלוחו להכי.

רש"י מסכת בבא מציעא דף יב עמוד א ד"ה גבי מתנה

גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לו לאדם שלא בפניו - ושלא מדעתו, ^(א) דאנן סהדי דניחא ליה שתהא שלוחו, הלכך, כי ליתיה בצד חצרו, דליכא לדמויי לידה דאינה סמוכה לה - תיפוק לה זכייתה, משליחותה, כי היכי דשלוחו זוכה לו שלא בפניו חצרו נמי זוכה לו שלא בפניו, ומיהו, גבי מציאה כי ליתיה גבה, דלא נפקא זכייתה משום יד - ליכא לרבווי משליחות, דגבי שליחות איכא דעת השולח או דעת שליח, אבל חצר - ליכא לא דעת שולח ולא דעת שליח, הלכך בעינן דעת אחרת מקנה אותו.

תוספות מסכת כתובות דף יא עמוד א

מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא - ותימה דהא זכייה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדאמרינן באיזהו נשך (שם עא:) ועוד דאכתי עובד כוכבים הוא ואמר' התם דקטן דאתי לכלל שליחות אית ליה זכייה מדרבנן עובד כוכבים דלא אתי לכלל שליחות אפילו זכייה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא נמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם דקטן אית ליה זכייה מדרבנן ואף על גב דאכתי עובד כוכבים הוא הא אתי לכלל שליחות א"נ כיון דבהך זכייה נעשה ישראל הוה ליה כישראל גמור לענין זכייה וא"ת היכי הוה גר מדרבנן ושרינן ליה בבת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוה מצי לשנויי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וחד מתרי טעמי נקט והא דאמר' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל איש אתה צריך לחזר אחריו אם יש לו גואל אבל קטן אי אתה צריך לחזר אחריו כו' משכחת לה גר קטן מן התורה במעוברת שנתגיירה כדאמר' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה כגון שירש את אמו ואי אתה צריך לחזר עליו שאין לו יורשין שאינו מוליד ואחיו מן האם אין יורשין אותו ולפי ספרים דגרסינן בב"מ (דף עא:) זכייה מיהא אית ליה ולא גרס מדרבנן ניחא דמצי למימר דאית ליה זכייה מן התורה ועובד כוכבים קטן כיון דבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן ואף על גב דזכייה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן התורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה כגון להפריש תרומתו דשמא היה רוצה לפוטרה בחטה אחת או שמא היה רוצה להעדיף אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות. מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה - ואף על גב דרבנן פליגי אר' מאיר בפ' קמא דגיטין (דף יג. ושם) ולית להו טעמא דבהפקירא ניחא ליה ה"מ גבי עבד שאינו חושש בהפקירא שמפקיע עצמו מן השעבוד אבל גבי עובד כוכבים שאינו משועבד ניחא ליה בהפקירא וכן נראה דאי לא תימא הכי היכי מייתי סייעתא מההוא דגירות דלמא רבנן היא דאפילו בגדול לית להו בהפקירא ניחא ליה.

תוספות מסכת פסחים דף צא עמוד ב

איש זוכה ואין קטן זוכה - תימה אמאי איצטריך קרא והא קי"ל דאין שליחות לקטן ובפ' קמא דבבא מציעא (דף יב.) מוכח דזכייה מטעם שליחות וכי תימא מהכא קיי"ל דאין לו שליחות אכתי קשה אמאי איצטריך למעט דאינו זוכה הא אפילו לעצמו אין לו זכיה במציאתו אלא מפני דרכי שלום כדאמרינן בהניזקין (גיטין דף נט.) ויש לומר דדוקא מציאה אבל מתנה דדעת אחרת מקנה אותו עדיף כדמסיק בשנים אוחזין (ב"מ דף יב:) וכן בפרק התקבל (גיטין דף סד:) קאמרינן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו אפי' לגבי קנין דאורייתא.

תוספות מסכת נדרים דף לו עמוד ב ד"ה מי אמרינן

מי אמרינן כיון דזכות הוא לא צריך דעת - דזכין לאדם שלא בפניו וזכיה מטעם שליחות שפיר הוי שליחותא והא דאמרינן בכל דוכתא דזכייה מטעם שליחות מהכא תניא ליה.

חדושי הרשב"א מסכת קידושין דף מב עמוד א

מהא דאמר' ותסברא דהא שליחות הוא א"כ מצינו שליחות לקטן, ואמרינן אלא כי הא דרבה בר בר חנא אמר רב גידל א"ר מנין שזכין לאדם שלא בפניו משמע דזכיה לאו מדין שליחות הוא וזכין לקטן דבר תורה דאלת"ה כי אקשי' ותסברא א"כ מצינו שליחות לקטן מאי קא משני מנין שזכין לאדם אכתי תיקשי לן ותסברא הא משום זכיה הוא א"כ מצינו שליחות לקטן, וה"נ משמע לעיל בפ"ק גמ' עבד כנעני קונה עצמו בשטר ע"י אחרים דתניא התם ר' שמעון בן אלעזר אומר אף בשטר ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא ובעי רבא לרשב"א עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו כלומר דע"י אחרים דאמרינן היינו בשאמר להן הרב זכו בגט שחרור זה לעבדי ולא מחמת שעשאן העבד שלוחין או דלמא אף בשעשאן העבד שלוחין שפיר דמי, דאלמא שמעת מינה דזכיה שמזכה לו הרב מעצמו ע"י אחרים והן זוכים לו שלא בפניו לאו מתורת שליחות הוא, ולגבי קטן נמי לא שנא דאע"פ שאין בני שליחות זכין להם שלא בפניהם, וראיתי לרבנותינו בעלי התוס' ז"ל שאמרו משמו של רש"י ז"ל דזכיה מדין שליחות היא, והביאו ראייה מדאמרינן בפ"ק דמציעא (י"ב א') חצר משום ידה איתרבאי ולא גרע משליחות גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו, ועוד דאמרינן בפרק אין בין המודר (ל"ו ב') התורם משלו על של חברו צריך דעת או אין צריך דעת משום דמצוה דיליה היא ניחא ליה למעבדה או דלמא א"צ דעת בעלים משום דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו ובתרומה שליחות כתיבא בה ואי לאו דחשיב כשלוחו לא הי' יכול לתרום אף על גב דזכות הוא לו, ועוד דאמר' בפרק איזהו נשך דגוי דלא אתי לכלל שליחות לא תקינו ליה רבנן זכיה קטן דאתי לכלל שליחות תקינו ליה רבנן זכיה כלומר משום דזכיה מטעם שליחות הוא, ופי' ז"ל דהא דקטן

אית ליה זכיה ולית ליה שליחות שאין הקטן עושה שליח היינו היכא דאיכא צד חובה דאי הוה בר דעת דלמא לא ניחא ליה בהכי. ולפי דבריהם קטן לית ליה זכיה מדאורייתא כלל לא ע"י עצמו ולא ע"י אחרים וכדמשמע נמי בהדי' בההיא דבב"מ והכי נמי משמע בפרקין דלעיל ובפרק השולח גבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהם עבדים דאמרינן התם גדולים זכו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהם זכה בהם וטעמא דמלתא משום דגדולים יש להם יד לזכות בעצמן וקטנים אין להם יד לזכות בעצמן, ומיהו ההיא אפשר לתרץ דשניא לפי שאין דעת אחרת מקנה אותן, וקשיא לי ההיא דאמרינן בפרק השולח גבי חציו עבד וחציו בן חורין דאזל אקנייה לבנו קטן דקטן מיקנא קני אקנויי לא מקנה והוצרכו להעמיד עליו אפטרופוס ולקרקושי לינוקא בזוזי ואם איתא לכייפיה לאב למיכתב ליה גט שחרור דהא דידיה הוא אכתי דבר תורה והלכך גטו גט דבר תורה וזכית הקטן אינה אלא מדרבנן ואתי דאורייתא ומפיק מדרבנן ואי משום דלא לישכחיה ינוקא בשוקא וליסריך ביה נקרקש ליה נמי זוזי לינוקא וצ"ע, ובפרק השולח וכן בפרק המקבל גבי הא לכם מעות הללו ופדו לכם את המעשר כתבתי יותר בס"ד וצ"ע

ר"ן (על הרי"ף) מסכת קידושין דף טז עמוד ב

תניא ר' יהושע בן קרחה אומר מנין ששלוחו של אדם כמותו וכו' והלא אינו שוחט אלא אחד. דנפקא לן מדכתיב תזבח שלא יהו שנים שוחטין זבח אחד כדאיתא בחולין פרק השוחט (דף כט א) ואפ"ה אמר רחמנא ושחטו דמשמע שכולם ישחטו והיינו משום שהוא שוחט בשביל כולם ובשליחותם ושלוחו של אדם כמותו. מיהו בגמ' מסקין [בדף מא ב] דמהאי קרא לחודיה ליכא למיגמר לכל התורה כולה דמה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח. כלומר שההננים שלוחים הם ואדרבה ע"י שליח דוקא ולא ע"י הבעלים אלא דבגרושין נמי ילפינן שליח מדכתיב ושלח ושלחה כדאיתא בגמ' ומבינייהו דהני היינו מגירושין וקדשים ילפינן לכל התורה כולה דדיינינן הכי ומה קדשים שהם קדש ישנן בשליח שאר מילי כגון תרומה שהיא חול לא כל שכן מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח גירושין יוכיחו מה לגירושין שכן חול אצל תרומה קדשים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהם שישנן ע"י עצמו ושלוחו כמותו אף אני אביא תרומה וכו"ש שאר מילי שהן חול גמור והא דאמרינן בפרק איזהו נשך (דף עא ב) מכדי שליחות בכל התורה כולה מנא לן מתרומה מה התם בני ברית [אף הכא בני ברית] דמשמע דשליחות מתרומה איתא לאו דווקא דודאי עיקר שליחות בכל התורה מבינייהו איתא והתם הכי קאמרינן דמתרומה נפקא שליחות בכל התורה דאינו בעובדי כוכבים דילפינן מתרומה דמה התם בני ברית דוקא דכתיב כן תרימו גם אתם ודרשינן מיניה מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אף בכל התורה כן והרי"ף ז"ל כתב הא דר' יהושע בן קרחה משום דתני בה בהדיא מכאן אמרו ששלוחו של אדם כמותו ומיהו [לאו] דוקא דמינה בלחוד לא ילפינן הכי אלא מביני' דידיה וגירושין כדכתיבנא:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף יט עמוד ב

ומסתברא דמאי דאמרינן מזכהו בשדהו כל שהוא שאם היה שם וצווח לא מהני שאין אדם זוכה בעל כרחו ומיהו אם לא היה שם משמע דמהני ומכאן נ"ל דמאי דקי"ל [דף יא ב] זכין לאדם שלא בפניו כל שהדבר בעצמו זכות אף על פי שנמשך ממנו חוב שהוא יתר על הזכות זכה וקנה דהא הכא כשמזכהו קרקע כל שהוא מתחייב הוא בכך שאין שביעית משמטת חובו ואפ"ה אמרינן דמהני אלא שאפשר לדחות ולומר שאף זה מקולי פרוזבול. והיכא שצווח כששמע. לדברי רש"י שכתב דהאי דבעינן קרקע היינו משום דבעינן שיהא החוב כשאר רוב שטרות שהן נגבין מן הקרקע קרוב הדבר לומר דכיון דבשעת כתיבת הפרוזבול היה הקרקע בחזקתו מהני אבל לדברי רבינו שמשון שכתב דהיינו טעמא מפני שאז החוב כגבוי ביד ב"ד משמע דלא מהני וכן הדין אם היה לו קרקע בשעת כתיבת פרוזבול ומכרו קודם שביעית שהדבר תלוי בסברות שני הפרושין זהו דעת:

אבן האזל הלכות מלוה ולוה פרק כ הלכה ב

הלכה ב

[ב] אין דין קדימה במטלטלין אלא כל שקדם וגבה מהן זכה אף על פי שהוא אחרון, קדם אחד משאר אדם ותפס מן המטלטלין של זה כדי לזכות לאחד מבעלי חובות לא זכה. שכל התופס לבע"ח במקום שיש עליו חוב לאחרים לא קנה. אבל אין עליו חוב לאחרים קנה. וכן אם אמר לו הלוה זכה בחפץ זה לפלוני זכה לו. ואין אחד מבעלי חובות יכולין לגבות מאלו המטלטלין שכבר זכה בהן אחר. קדם אחד משאר אדם ותפס וכו' כתב המ"מ מימרא פ' הכותב דף פ"ד ע"ב ופירשו המפרשים אפי' עשאו בע"ח שליח לתפוס לא קנה. ומוכיחין כן מהמעשה הנזכר שם יימר בר חשו ושלא כדברי רש"י עכ"ל. ודבריו הם דברי התוס' שם שכתבו בד"ה את תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, כאן משמע דאע"ג דעשאו שליח דאמר ליה זיל תפסה אפ"ה לא קנה. ולא כמו שפירש"י בפ"ק דב"מ דף י' דוקא בלא עשאו שליח לא קנה. וקודם שניישב דעת רש"י מהא דיימר בר חשו עלינו ליישב עיקר טעמו דבעשאו שליח מהני תפיסתו. והנה הר"ן בגיטין דף י"א בהא דתנן האומר תנו גט זה לאשתי

ושטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור בשניהם יחזור דר"מ וחכמים אומרים בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזכין לאדם שלא בפניו וכו'. ובגמ' אמר ר' יוחנן התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה, וא"ת משנתינו כל האומר תנו כאומר זכו דמי, ותמהו בתוס' דמה שייך משנתינו לתופס לבע"ח דהא גם העבד לא הי' יכול לעכבו מלחזור. וכתב ע"ז הר"נ ולי נראה דברים כפשטן דממתני' שמעינן דכל אדם מדעתו יכול להעשות שליח לחבירו שיעמוד במקומו ומשו"ה כיון שהאדון אמר תן שטר שחרור לעבדי הרי שליח יכול לומר הריני עושה עצמי שליח קבלה שלו והרי הוא כאילו עשאו עבד שליח לכך. ומינה בעינן למילף דתופס לבע"ח קנה לפי שהתופס יכול לעשות עצמו כאלו עומד במקומו של בע"ח עכ"ל. ודבריו תמוהים דזה הי' אפשר אם הי' סובר דבעשאו שליח מהני תפיסתו. אבל תיכף אחרי דבריו הביא ד' רש"י דבעשאו שליח מהני. וכתב ע"ז וליתא מדגרסינן בפ' הכותב יימר בר חשו וכו'. וכיון דגם בעשאו שליח לא מהני מה הי' מועיל אם הי' יכול לומר הריני עושה עצמי שליח קבלה שלו. ועוד קשה דהא באמת קיי"ל דזכיה מטעם שליחות. וא"כ מה הי' מועיל אם הי' יכול לומר הריני עושה עצמי שליח שלו.

והנראה בזה דהנה הר"נ בריש פ' האיש מקדש הקשה לפי"מ שהעלה שם דזכיה הוא מטעם שליחות מהא דדף כ"ג דבעי רבה לרשב"א דסבר עבד אינו מקבל גיטו מיד רבו מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו משום דכל מילתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח. ומ"מ מהני שטר ע"י אחרים אלמא דזכיה אינו מטעם שליחות. וכתב ע"ז דרשב"א הוי נמי מודה לר"מ דגיטו וידו באין כאחד רק משום דאמרינן מה אשה עד שיצא גט לרשות שאינו שלו. אף עבד עד שיצא גט לרשות שאינו שלו. וכיון דמה דאינו זוכה בגט אינו משום שאין לו יד אלא משום דבעינן עד שיצא גט לרשות שאינו שלו. לכן מהני בתורת זכיה. ואכתי אינו מבואר דכיון דזכיה מטעם שליחות א"כ אכתי מאי נ"מ בין זכיה לשליחות. ומוכח מדברי הר"נ דאף דנימא דזכיה הוא מטעם שליחות מ"מ לא דמי, דבשליחות נעשה השליח כמו המשלח על עיקר המעשה. וכמו אם אמר לו שיגביה עבורו מציאה אמרינן שלוחו של אדם כמותו והוי כמו שהמשלח הגביה המציאה. אבל בזכיה אינו כן דאם הגביה בעצמו מציאה לחברו לא אמרינן דהוי כמו שהזוכה הגביה אלא דהוא הגביה זוכה בהגבהתו בשביל הזוכה. ונמצא דאף דנימא דזכיה הוא מטעם שליחות אינו כמו שליח ממש דנעשה מתחלת המעשה יד עושה הקנין כיד הזוכה. אלא דהזכיה הוא מגדר שליחות. ולכן זהו הנ"מ דבשטר ע"י אחרים אף שמה שזוכין האחרים השטר בשביל העבד הוא מדין זכיה. מ"מ בתחלת קבלת השטר אין יד המקבל כיד העבד. ואין כאן חסרון משום שלא יצא גט לרשות שאינו של אדון, דבתחלת הקבלה אין הרשות של אדון. ואח"כ אמרינן גיטו וידו באין כאחד. אבל בשליחות כיון שאנו צריכין לומר דהוי כמו שקבל העבד הגט ואז לא יצא גט לרשות שאינו של אדון